

LITERĀRĀS VĒSTIS

MAZSALACAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKA

Nr. 3. (82.) 2011. gada marts

PALĪDZI MAN PAŠREIZĒJO BRĪDI UZTVERT, KĀ VISSVARĪGĀKO!

Visas krāsas lai Tev uzmirdz šodien
Saules atraisītā daiļumā -
arī tās, kas dus zem baltiem sniegiem,
lai pavisam klusu uzrunā
un, lai smalku varavīksnes rotu
ievij saulesstaru cekulā!

Sarma Upesleja

Kur rast spēku

šajos laikos, kad
daudziem ap sirdi ir
"diezgan šķērmi"? Atbilde
ir vienkārša, pārliecināta
literatūrzinātniece,

folkloras un tautas tradīciju pētniece **Janīna Kursīte**: paša gudrībā, savienotā ar kristīgajām un tautas tradīciju zināšanām. Visas trīs lietas apvienotas izstādē par daudziem mums zināmo Zilākalna Martu, ko varēsim skatīt arī Mazsalacā.

"Tautas dziedniecība ir daudz senāka nekā pati tauta, nekā visas Eiropas tautas. Dziedināšana ar roku, ar vārdu ir tikpat sena kā pati cilvēce," uzsver Janīna Kursīte. *"...Zilākalna Marta ir mūsu kopīgais garīgās kultūras mantojums."*

Janīna Kursīte ir vairāku latviešu filoloģijai un dzīvesziņai veltītu grāmatu autore, no tām dažas atrodamas arī Mazsalacas pilsētas bibliotēkā. Pēdējos gados izdotas grāmatas "Neakadēmiskā latviešu valodas vārdnīca jeb Novadu Vārdene", "Sfumato nesfumato", "Vārkava: tradicionālā kultūra un mūsdienas" un "Kāzas Latgalē", kā arī rakstu krājums Janīnas Kursītes redakcijā "Baltu un slāvu kultūrkontakti".

Par darbu literatūrzinātnē Janīna Kursīte saņēmusi vairākus apbalvojumus – Latvijas Zinātņu Akadēmijas V. Plūdoņa balvu latviešu literatūrzinātnē un Baltijas asamblejas balvu, bet 2001. gadā viņa apbalvota ar Lietuvas Ģedimīna ordeni. Janīna Kursīte ir arī Lielās Folkloras balvas laureāte.

J. Kursīte, būdama valodniece, atgādina senos latviešu apzīmējumus, ko lietoja vēlāk aizgūto vārdu "slims", "slimība", "slikts", "ārstēt" vietā. "Nevis "slikts", bet "nelabs". Nevis "slimot", bet "sirt". Nevis "slimība", bet "kaite", "liga", "vaina", "sērga", "nesekme", "klīmaža", "slāga". Nevis "ārstēt", bet "dziedināt". Starp citu, arī vārdiem "riebt" un "pūšlot" senāk nav bijusi negatīva pieskaņa, tie apzīmējuši dažādus dziedināšanas veidus. Piemēram, "pūšlot" nozīmēja pūst elpu un čukstēt spēka vārdus. Tā tika apvārdots ūdens, sāls, cukurs, sviests, ko pēc tam izmantoja sirdzēja dziedināšanai un sāpju atraidīšanai. Apvārdošanu piepratusi arī Zilākalna Marta, kas to pat demonstrējusi vienīgajā filmā, kurā viņa piedalījies pagājušā gadsimta astoņdesmitajos gados. *"Ir jāpapurina sava atmiņa, pašiem jāsapurinās, un tad mēs redzam, ka mūsu garīgajā mantojumā ir ne tikai interesantas, bet arī ļoti nozīmīgas lietas,"* secina pētniece.

Izstādē par Zilākalna Martu aplūkojamas gan J. Kursītes fotogrāfijas, kas tapušas ekspedīciju laikā, gan Zilākalna Martas (īstajā vārdā Martas Rācenes, 1908 – 1992) personīgās mantas: vēstules, ko Marta saņēmusi no visas bijušās PSRS, grāmatas, ar pašas roku rakstīti teksti, fotogrāfijas, arī dažs apģērba gabals – starp citu, tikai zaļā vai zili zaļā nokrāsā. "Sarkana kleita ir smuka, bet, ja tev ir slikti, nevelc to mugurā, velc zaļu!" allaž pamācījusi Marta.

Priecājos, ka folkloras studentu vidū ir arī Mazsalacas vidusskolas absolventes un dažas būs kopā ar savu Skolotāju Mazsalacas novada Kultūras centrā

2011. gada 9. martā plkst.17⁰⁰, kad notiks tikšanās ar profesori, politiķi, folkloras pētnieci **Janīnu Kursīti** sarunā par - Zilākalna Martu, latviešu ēdieniem un „latvieti” - mīļāko ēdienu ...

Pēc dažādiem materiāliem informāciju sagatavoja
Maija

Kāds pastāstiņš, kas labi palīdz izvērtēt, kur ES ESMU pašreiz.

Reiz dzīvoja četri vīri, viņu vārdi bija - KATRS, KĀDS, NEVIENS un JEBKURŠ. Katru reizi, kad kāds svarīgs darbs bija jādarā, KATRS bija pārliecināts, ka KĀDS to izdarīs. JEBKURŠ varēja to izdarīt, bet NEVIENS to nedarīja. Kad NEVIENS to nedarīja, KATRS sadusmojās, jo tas bija KĀDA darbs. KATRS domāja, ka JEBKURŠ to izdarīs, bet NEVIENS nevarēja iedomāties, ka KĀDS to nedarīs. Tāpēc KATRS vainoja KĀDU, kad NEVIENS nebija izdarījis to, ko varētu būt izdarījis JEBKURŠ...

No Mazsalacas novada domes ziņām...

Mazsalacas novadā ekonomiskā situācija 2011. gadā tiek plānota ar nelielu uzlabojumu salīdzinot ar 2010. gadu. Ekonomisko situāciju novadā uzlabos pozitīvas tendences pasaules tirgos kokmateriālu eksportam un gaidāmais pārtikas produktu cenu pieaugums pasaulē, bet pasliktinās nodokļu sloga pieaugums uzņēmējdarbībā (uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likums un PVN pieaugums), paredzamais valsts monopoluzņēmumu cenu kāpums un degvielas sadārdzinājums.

Novadā 2010.gada beigās dzīvoja 3940 iedzīvotāji (t.sk. 1487 - Mazsalacā, 673 - Mazsalacas pag., 503 - Ramatas pag., 466 - Sēļu pag., 811 - Skaņkalnes pag.). Salīdzinot ar 2009.gada sākumu, iedzīvotāju skaits pašvaldībā ir samazinājies par 60 cilvēkiem. Demogrāfiskā situācija 2010.gadā ir negatīva, t.i., piedzimuši 27, bet miruši 73 iedzīvotāji.

Vairāk kā puse iedzīvotāju - 2406 ir darbaspējīgā vecumā (no 15 - 62 gadiem), 948 ir pēc darbaspējas vecuma (vecāki par 62 gadiem) un 586 ir līdz darbaspējas vecumam (jaunāki par 15 gadiem). Novadā 2010. gada beigās bija 289 bezdarbnieki (vidēji gadā - 320).

AICINĀM LĪDZDARBOTIES IZDEVUMA VEIDOŠANĀ AR SAVĀM PĀRDOMĀM, ATZIŅĀM UN IETEIKUMIEM!

Turpmāk „LITERĀRĀS VĒSTIS” lasāmas arī elektroniskā veidā ne tikai Valmieras bibliotēkas mājas lapā, bet arī jaunajā Mazsalacas novada mājas lapā.

Ar mīlestību un pateicību šo izdevumu
veidoja bibliotekāre **Maija Reinvalde**
tāl. 64251246, e-pasts: maija.r@sveiks.lv

LŪGŠANA

Kungs, es nelūdzu brīnumus un vīzijas,
es lūdzu spēku ikdienai!
Māci man mazo soļu mākslu:
Dari mani attapīgu un radošu,
lai es ikdienas dažādībā un daudzveidībā
laikus pierakstītu atziņas un pieredzējumus,
kuri mani skar.
Dod man drošu roku, lai es pareizi sadalītu
savu laiku,
dod man smalku izjūtu, lai saprastu,
kas ir svarīgs un kas svarīgāks.
Ļauj man saprast, ka sapņi nepalīdz tikt uz
priekšu,
nedz sapņi par pagātņi, nedz arī par nākotni.
Palīdzi man pašreizējo brīdi uztvert kā
vissvarīgāko
un pēc iespējas labi izdarīt to, kas man ir
paveicams tūlīt.
Pasargi mani no naivā pieņēmuma, ka dzīvē
visam jārit gludi.

Dod man dziļu atziņu,
ka grūtības, neveiksmes, sakāves un kritieni
ir pašsaprotamas piedevas dzīvē,
kuras mums ļauj augt un nobriest.

Atgādini man,
ka sirds bieži runā pretī saprātam.
Atsūti man īstajā brīdī kādu, kuram ir drosme
man pateikt patiesību.

Es gribētu Tev un visiem citiem vienmēr ļaut
izrunāt līdz galam.
Patiesību par sevi pašu pats sev jau nevar
pateikt,
to mums var pateikt tikai kāds cits.

Tu zini, cik ļoti mums vajadzīga draudzība.
Dod, lai man būtu pa spēkam šis skaistākais,
grūtākais,
bīstamākais, maigākais un smalkjūtīgākais
dzīves darbs.

Piešķir man nepieciešamo nojausmu,
lai es īstajā brīdī spētu dot tālāk
- ar vai bez vārdiem - sainīti labestības.

Veido mani par cilvēku, līdzīgu kuģim
ar dziļu iegrimi, lai es sasniegtu arī tos,
kuri atrodas dzīves grūtību dziļumos.

Pasargi mani no bažām,
ka es varētu nokavēt dzīvi.
Dod man nevis to, ko es vēlētos,
bet gan to, kas man vajadzīgs!

Antuāns de Sent-Ekziperī